

Gulden Spoor voor Maatschappelijke Uitstraling aan Khalid Benhaddou Stadhuis Gent, 5 juli 2024

Geachte burgemeester, schepenen, dames en heren, mijnheer Benhaddou

Kent u het verhaal van Fatima Alfiari, ook bekend als Fatima al-Fihri? Fatima en haar zus Maryam groeiden in de 9de eeuw op in een familie van handelaren die vrouwenonderwijs stimuleerden. Beide zussen werden geïnspireerd door hun vader, een succesvolle koopman. Na de dood van haar vader gebruikte Fatima zijn erfenis om de eerste - en dus de oudste - universiteit ter wereld op te richten in Fez in Marokko. Studenten konden er onderwijs volgen in onder meer astronomie, theologie, recht, rekenkunde, geografie en geneeskunde. Geleerden en studenten uit de hele moslimwereld bezochten en schreven zich in bij deze instelling, zelfs christelijke geleerden zoals paus Sylvester II (946-1003). Fatima leefde in de gouden eeuw van El Andalus, een periode van bloei en culturele verrijking in het middeleeuwse islamitische Spanje die duurde van de 8ste tot de 12de eeuw. Tijdens deze periode bevorderde Al-Andalus wereldse poëzie, adembenemende architectuur, inspirerende literatuur en grensverleggende wetenschap en filosofie, en verenigde daarbij moslims, joden en christenen, iets wat we ons vandaag nauwelijks kunnen voorstellen. De invloed van Al-Andalus strekte zich uit tot de rest van middeleeuws Europa. Wist u trouwens dat Ziryab, een trendsetter avant la lettre, niet alleen als eerste de tandpasta introduceerde, de deodorant en een driegangenmenu maar ook het eerste conservatorium van de wereld oprichtte? Magnifieke steden zoals Córdoba, Sevilla, Granada en Toledo getuigen tot op de dag van vandaag van het rijke culturele erfgoed uit deze gouden eeuw. Ook veel woorden in het Nederlands refereren naar deze periode zoals cijfer, algebra, katoen, schaakmat, safari en zelfs alcohol. In 1492 kwam er een einde aan Al-Andalus door de Reconquista, waarbij de christelijke koningen niet-katholieken verdreven of dwongen zich te bekeren. De islam-wereld raakte in verval maar gelukkig voor ons waren intussen Europese landen geïnspireerd door het initiatief van Fatima Alfiari om hun eigen universiteiten op te richten.

Waarom heb ik daar niet veel over gehoord in mijn school- en universiteitsloopbaan, hier in Gent, vroeg ik mij af toen ik twee maanden geleden deze voor mij totaal onbekende verhalen hoorde in de Minard-schouwburg tijdens een indrukwekkende monoloog van onze toekomstige drager van een Gulden Spoor voor Maatschappelijke Uitstraling?

In deze turbulente tijden, waarin oorlog en verdeeldheid onze wereld teisteren, is de gouden eeuw van Al Andalus nochtans inspirerend. In zijn theatrale vertelling ging Khalid Benhaddou niet alleen in op de vraag waarom de islamitische wereld in verval raakte tegen het einde van de middeleeuwen en hoe de huidige achterstand van islamitische landen op het Westen gekeerd kan worden. Hij onderzoekt ook hoe de islam integraal deel uitmaakt van het Europese erfgoed en hoe Joden, christenen en moslims samenleefden in een culturele en intellectuele samensmelting. Dit is meteen een eerste belangrijke link met Khalid Benhaddou met het overkoepelende verhaal van Vlaanderen feest! naar aanloop van onze Vlaamse feestdag. Het is een verhaal dat iedereen die in Vlaanderen woont, tussen 1 en 11 juli in het bijzonder, wil samenbrengen als één gemeenschap, ongeacht onze achtergrond, religieuze overtuiging of afkomst, om te voorkomen dat onze samenleving uiteenvalt in losse atomen.

En waar kunnen we dat verhaal vandaag beter vertellen dan hier, in de prachtige pacificatiezaal van het Stadhuis van Gent, een zaal doordrenkt van geschiedenis, waar in 1576 de Pacificatie van Gent werd ondertekend? Een historisch moment waarin de gewesten Holland, Zeeland, Utrecht en 12 andere gewesten zich verenigden tegen de katholieke koning Filips II van Spanje. Willem van Oranje streefde daarbij naar eenheid in de Lage Landen op basis van godsdienstvrijheid.

Een tweede link naar Khalid Benhaddou is snel gelegd. Hij trad als Islamtheoloog op achttienjarige leeftijd al toe tot de Vlaamse moslimgemeenschap als de jongste imam van dat moment. Maar zijn invloed reikt verder dan alleen religie. Hij staat op tegen radicalisering en zet zich in voor een vreedzame samenleving. Als verbindingsfiguur probeert hij bruggen te slaan tussen verschillende gemeenschappen door westerse waarden te verzoenen met de waarden uit de Koran. Hij is een progressieve stem in de moslimwereld en de verpersoonlijking van de 'rationele islam'. Nadenken, analyseren, twijfelen en in dialoog gaan, typeren hem. In interviews heeft hij het vaak over zijn Marokkaanse roots, maar vooral dat hij zich in de eerste plaats een Vlaamse burger voelt én het belangrijk vindt om zich te profileren als Vlaming. Al was het maar om te tonen dat imams van eigen bodem kunnen komen en niet per sé hoeven geïmporteerd te worden uit het Midden-Oosten. Hij vindt dat trouwens een pijnpunt in onze samenleving, dat importeren van imams. Hij is er bovendien van overtuigd dat Nederlands de taal is van de jonge moslims en roept iedereen op hen in die taal ook aan te spreken. Hij is een gemakkelijk aanspreekpunt voor jonge moslims, drinkt thee met hen, babbelt, sport en discussieert met hen. Daarnaast engageert hij zich ook in organisaties die moslim- en Vlaming-zijn met elkaar trachten te verzoenen. En als imam maakt hij zeer duidelijk dat wat er zich in het Midden-Oosten afspeelt niet de islam is waarvoor ze moeten staan. Hij vindt het verhaal van de absolute vrijheid en van het absolute individu dat vandaag verkocht wordt niet zo gezond. Hij betreurt het ook dat het onderwijs geen mensen meer aflevert die kritisch en mondig zijn, en vooral aandacht heeft voor vaardigheden. Op dat vlak omschrijft hij zichzelf als "pessimistisch van rede maar optimistisch van wil." In een interview met Doorbraak verklaarde hij een aantal jaar geleden zelfs dat hij zich op dat vlak kan terugvinden in de ideologie van bijvoorbeeld Vlaams-nationalisten omwille van de terechte twijfels en vragen bij dat absolute vrijheidsverhaal. Dat heeft nu eenmaal hier en daar gefaald. De mens is nog nooit zo vrij geweest als vandaag maar tegelijk is de mens nog nooit zo ongelukkig geweest, en heeft hij twijfels. Hij betreurt het dat rechten vandaag worden gedefinieerd als rechten voor de eigen groep, denk maar aan de uitwassen van de Woke-beweging. Iedereen stelt zijn eigen eisen – mensen met een migratieachtergrond, de holebigemeenschap, mensen met klimaatbesognes – waardoor er allemaal particuliere groepen ontstaan. Daarom is zijn belangrijkste doel mensen verbinden, polarisatie tegengaan en ons herinneren aan het belang van dialoog en begrip. Zijn slotwoorden na zijn indrukwekkende El Andalus-vertelling in de Minard tonen dat ook aan: "Verlies niet de hoop op betere tijden. In een crisis wordt de hoop geboren. Laten we elkaar benaderen van mens tot mens, conform artikel 1 van het Europees verdrag van mensenrechten: 'Alle mensen zijn vrij'. Het is bovendien beter een kaars aan te steken dan te klagen over duisternis."

Door zijn optreden in duidingsprogramma's zoals De Afspraak, Terzake en De Zevende Dag is hij een bekend figuur. Zijn verwezenlijkingen zijn sowieso indrukwekkend: hij is naast islamtheoloog, hoofd-imam van de El Fath moskee in Gent. Hij is ook adviseur diversiteit en inclusie aan de UGent waar hij tien dagen lang bemiddelaar was op vraag van de Gentse burgemeester om oplossingen te zoeken voor de bezetting van het UFO-gebouw door pro-Palestijnse actievoerders. Is dat opzet tot zijn ontgoocheling niet helemaal gelukt, hij slaagde er toch maar in om de dreigende escalatie te bezweren. Hij is ook voorzitter van het onderwijsplatform islamexperten en directeur van CIRRA, een onderzoekscentrum dat onderzoek doet naar omgaan met levensbeschouwelijke diversiteit in onze moderne samenleving. Daarnaast is hij de auteur van verschillende boeken zoals "Is Dit Nu de Islam", "Mag God Nog", "Verdwaald in Verlichting", "Halal of Niet", "Over Bruggen en Grenzen", en "Botsen de Beschavingen? 20 jaar na 9/11 nog altijd het noorden kwijt".

Wij zijn niet de eersten en zullen niet de laatsten zijn die hem in de spreekwoordelijke bloemen zetten. In 2017 kreeg hij de Prijs voor Mensenrechten en de Diwan Award, een erkenning voor de meest succesvolle Belgische Marokkanen in de categorie 'onderwijs'. Een jaar later kreeg hij een

Vlaams Ereteken van de Vlaamse regering omdat hij zich op een tot voorbeeld strekkende manier als imam inzet voor een harmonieuze samenleving in ons land, voor samenwerking over religieuze en sociale grenzen heen, en omdat hij blijft ijveren voor een samenleving waarin de mensen centraal staan. In 2018 werd hij na een rondvraag bij honderd prominenten door de krant De Morgen uitgeroepen tot de zesde meest invloedrijke intellectueel in Vlaanderen. Hij werd ook bekroond tot de meest Verdienstelijke Oost-Vlaming, uitgereikt door de Provincie Oost-Vlaanderen. Vijf jaar geleden kreeg hij de Samenlevingsprijs van de Stad Gent voor zijn bovenlokale inzet om de dialoog tussen mensen met verschillende overtuigingen te bevorderen en zijn niet aflatende strijd tegen elke vorm van radicalisering.

Geachte dames en heren

Vlaanderen is in heel veel domeinen top, alleen: we vertellen het onvoldoende duidelijk in het buitenland maar ook in Vlaanderen zelf. Dit is precies wat we naar aanloop van de 11-daagse Vlaanderen Feest! sinds 1994 met onze algemene vergadering en een jury uit het breed-culturele en economische veld beogen: markante sporendragers onder de aandacht brengen, namelijk Vlaamse publieksdiplomaten die van Vlaanderen houden en van wie Vlaanderen houdt of zou moeten houden. We zijn dan ook zeer trots om hier vandaag in deze indrukwekkende Pacificatiezaal te gast te mogen zijn én met Khalid Benhaddou een bijzonder markante Vlaming in de galerij van dragers van een gulden spoor op te nemen naast andere bekende sporendragers zoals prof. Peter Piot, prof. Luc Colemont, kinderrechtenactiviste zuster Jeanne De Vos en Els De Temmerman.

Dan resten mij nog 3 belangrijke taken:

- 1) u voor heel binnenkort een aangename Vlaamse feestdag toe te wensen. Onthoud: de feestdag van de Vlaamse samenhang. Mijn feestdag, úw feestdag ... ónze feestdag;
- 2) dhr. Benhaddou samen met de burgemeester hier op het podium uit te nodigen voor de uitreiking van de Gulden Spoor voor Maatschappelijk Uitstraling.
- 3) u te danken voor uw luisterend oor en uw aanwezigheid hier.

An De Moor, Voorzitter 11-daagse Vlaanderen Feest! en Voorzitter vzw Beweging Vlaanderen-Europa

E-mail: an.demoor@vlaanderenfeest.eu
